

ĐỒNG TIỀN CHUNG CHÂU ÂU VỚI LIÊN MINH CHÂU ÂU VÀ NỀN KINH TẾ THẾ GIỚI

Phan Hữu Ý*

Cho đến nay, sau gần bảy năm kể từ lúc bắt đầu lưu hành, đồng EUR có nhiều biến động. Đã có lúc, giá trị của EUR giảm đến mức 1EUR chỉ đổi được 0,8252 USD vào ngày 26/10/2000, thế nhưng vào ngày 28/12/2004 tỷ giá này đã tăng lên 65.2% và ở mức 1EUR đổi được 1.3633 USD.

Năm đầu lưu thông, EUR đã mất giá 15% so với USD, cho đến giữa tháng 09/2000 giá trị của đồng tiền này đã giảm 27%. Chưa dừng ở đó, điểm thấp nhất của tỷ giá 26/10/2000 đã cho thấy EUR mất giá 41.38% so với USD. Thế nhưng giai đoạn sau đó đã có nhiều thay đổi đáng kể.

Xu hướng tỷ giá giảm liên tục đến quý I năm 2002 do đâu? Điều này tác động đến kinh tế EU như thế nào?

Thứ nhất, EUR được các nhà chính sách tiền tệ EU ấn định giá ban đầu cao hơn giá trị của nó trên thị trường, người Châu Âu có thể nhận biết điều đó và họ còn có thể nhận biết được rằng tỷ giá EUR/USD sẽ giảm về sau, thế nhưng họ đã rao bán với giá cao hơn để tối đa hóa lợi nhuận trong việc chuyển đổi ra đồng EUR lúc đầu với giá trị ước tính khoảng 1000 tỷ USD và sau đó đã có một số động thái thu EUR với giá thấp hơn.

Thứ hai, kể từ 01.01.1999 EUR lưu hành dưới dạng không

Phòng Thương mại Châu Âu tại Việt Nam cho rằng: tiềm lực của EURO chưa được khai thác hết tại thị trường Việt Nam...

dùng tiền mặt đến năm 2002. 01/01/2002 bắt đầu lưu hành tiền giấy và tiền kim loại song song với tiền bản địa đến tháng 7 năm 2002 chỉ lưu hành tiền EUR, dù thực tế vào tháng 3 năm 2002 đã có một số nước đăng ký chỉ sử dụng đồng EUR. Giai đoạn này, chính sách đồng tiền chung EU chưa có sự ràng buộc, ví dụ: “không bắt buộc, không cấm đoán” suốt kỳ quá độ đến 2002, việc chuyển đổi ra đồng bản tệ không chịu bất kỳ khoản lệ phí nào. Do đó, các nhà đầu tư không nhiệt tình sử dụng thay cho thói quen sử dụng đồng bản tệ, ngay cả sử dụng USD.

Thứ ba, khi mà thời gian lưu hành chưa đủ lâu để tạo được lòng tin cao đối với việc sử dụng đồng EUR, thay vào đó, thói quen sử dụng USD là đồng tiền mạnh nhiều năm liền trong hệ thống tiền tệ thế giới. Đồng thời, các nhà đầu tư còn nghi ngờ giá

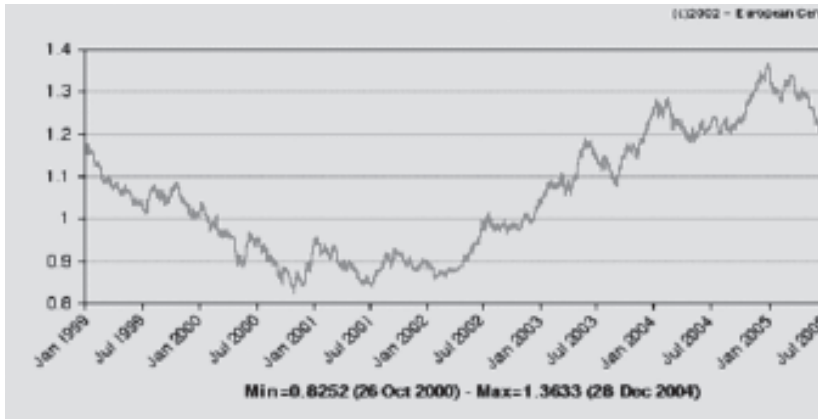
trị của đồng EUR trên cơ sở chính sách Tài chính - Tiền tệ của hệ thống liên minh Châu Âu còn nhiều điều chưa rõ ràng trong thời gian này.

Thứ tư, nền kinh tế Mỹ sau gần 10 năm tăng trưởng mạnh và phát triển nhanh chóng, USD vẫn là tiền tệ số 1 trên thế giới, FED (Federal reserve System – hệ thống dự trữ liên bang Hoa Kỳ) ấn định lãi suất cao đã thu hút một khối lượng lớn vốn đầu tư vào thị trường Mỹ qua kênh cổ phiếu, chứng khoán trên thị trường chứng khoán (TTCK) lớn nhất thế giới này vì thị trường Mỹ béo bở và dễ dàng kiếm được lợi nhuận cao. Mỗi khi có dự báo lạc quan về nền kinh tế Mỹ hay sự ảm đạm của nền kinh tế Châu Âu, ngay lập tức sau đó đồng EUR lại rớt giá.

Trên thực tế cho thấy, việc giảm giá của EUR đôi khi lại

Đại học Ngân hàng TP.HCM ()*

Biểu đồ tỷ giá EUR/USD

(Nguồn: www.exchangerate.com)

tác động tích cực đến nền kinh tế EU, khiến sự đóng góp của xuất khẩu đối với tổng sản phẩm quốc nội tăng đáng kể, do giá thấp hơn làm cho hàng hóa của khu vực đồng EUR tăng sức cạnh tranh, điều này có nghĩa là sản lượng xuất khẩu của EU tăng lên, tác động tích cực đến nền kinh tế. Hàng năm giai đoạn này, EU nhập khẩu từ Châu Á khoảng 190 tỷ USD và xuất sang thị trường này 195 tỷ USD, đối với thị trường Mỹ, mức nhập khẩu của EU là 140 tỷ USD trong khi đó xuất sang thị trường này 160 tỷ USD. Thêm vào đó, đồng EUR mất giá đã kích thích du khách từ Mỹ, Nhật và một số nước khác sang khu vực này khi mà đồng tiền của họ có giá trị hơn tại EU.

Tuy nhiên giai đoạn đầu quý II năm 2002 đến cuối quý I năm 2005 tỷ giá EUR/USD lại tăng liên tục. Tính chung năm 2002 tăng 12.5% so với USD, tăng 6.7% so với JPY, năm 2003 tăng 12.6% so với USD, từ năm 2000 đến năm 2004, đồng EUR tăng

57.9% so với JPY. Đến 01/10/2005 1EUR = 1,2379 USD.

Xu hướng tỷ giá tăng liên tục từ quý II năm 2002 đến quý II năm 2005 do đâu?

Việc tăng giá này chịu tác động của nhiều yếu tố trong đó với chính sách tài chính - tiền tệ hợp lý của EU, với chiến lược tăng sức mạnh cộng đồng, mở rộng khối liên minh vì mục tiêu bền vững tạo sức mạnh kinh tế tiền tệ.

Sự kiện khủng bố ngày 11/09/2001 tại Mỹ làm TTCK New York sụt giảm nghiêm trọng, tiếp theo là hai cuộc tấn công của Nhà Trắng và o Afghanistan và Iraq đã làm giá trị của đồng USD giảm mạnh trên thị trường thế giới, vấn đề thâm hụt ngân sách của chính quyền Bush nhiều năm liền đã làm giảm lòng tin vào đồng USD. Với ý định kích thích xuất khẩu, cải thiện nền kinh tế hiện nay, FED lại áp dụng các chính sách nhằm duy trì tỷ giá này, không muốn tăng giá USD khi mà nền kinh tế tăng

trở chậm chạp của Mỹ như hiện nay.

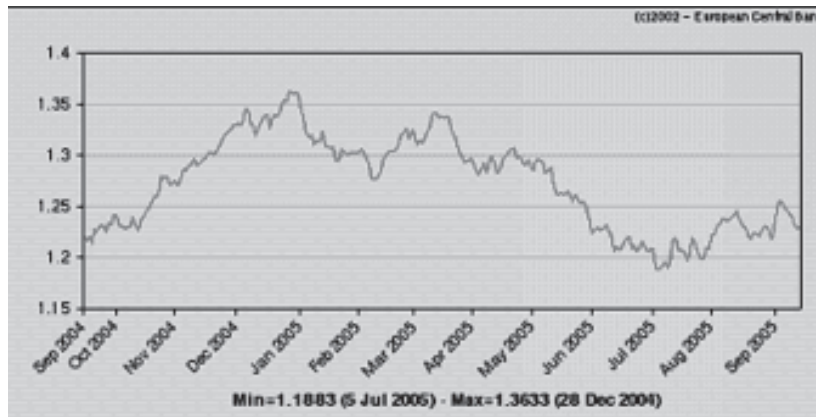
Nguyên nhân quan trọng khác là xu hướng thay đổi tỷ lệ dự trữ của các ngân hàng trên thế giới theo hướng tăng dự trữ EUR, giảm USD. Theo khảo sát của Central Banking Publication (65 ngân hàng trên thế giới) cho thấy 2/3 trong số này tăng dự trữ bằng EUR và giảm USD. Thực tế, các ngân hàng Châu Á đã dần thay thế dự trữ ngoại tệ từ USD sang EUR (Asia times 11/03/2005). Tỷ lệ dự trữ USD của các ngân hàng Châu Á ở nước ngoài giảm từ 81% (quý III năm 2001) xuống còn 67% năm 2005, Trung Quốc giảm từ 83% xuống còn 68% điều này làm cho giao dịch bằng USD chỉ tăng 48 % trong khi Nhân dân tệ Trung Quốc - CNY tăng 53% còn EUR tăng 49%. Theo IMF, USD chiếm khoảng 66.9% năm 2001 và con số này năm 2003 là 63.8% trong dự trữ của WB.

Theo đánh giá của các chuyên gia kinh tế EU, EUR tăng giá không phải bắt nguồn từ tình hình kinh tế tốt hơn của khu vực EU mà chủ yếu nhà đầu tư mất lòng tin vào đồng USD, họ liên tục bán các tài sản bằng USD gây sụt giảm trên TTCK. Thiệt hại lớn nhất theo các nhà kinh tế EU chính là sự giảm sút tiêu dùng của người Mỹ, USD mất giá làm cho các nhà đầu tư rút khỏi thị trường Mỹ và đổ bộ vào EU, điều này gây bất lợi cho EU vì thị trường này với thế mạnh xuất khẩu chứ không phải tiêu thụ lớn như thị trường Mỹ. Họ còn tính rằng: cứ 10% tăng giá của EUR đã làm giảm 0.5% giá trị xuất

khẩu, cũng theo các nhà phân tích của ngân hàng Thụy Sĩ, EUR tăng giá 10% đã làm cho lợi nhuận của 300 công ty lớn có niêm yết cổ phiếu trên TTCK Châu Âu giảm 5% lợi nhuận, làm giảm tương đương 1% GDP của EU. Tuy nhiên, IMF cho rằng sự tăng giá của EUR lại có lợi cho sự cân bằng, giúp hạn chế thất nghiệp trong xã hội, tỷ lệ thất nghiệp trong khối EU liên tục giảm, năm 2001 tỷ lệ thất nghiệp là 2.6%, năm 2002 là 2.1%, năm 2003 là 1.9%.

Xu hướng tỷ giá EUR giảm vào cuối năm 2005, sẽ ảnh hưởng như thế nào đến nền kinh tế Châu Âu?

Biểu đồ tỷ giá EUR/USD

(Nguồn: www.exchangerate.com)

Trong nửa cuối năm 2005 cho thấy đồng EUR có sự giảm giá so với USD và JPY, tính chung EUR giảm 9% so với USD trong năm 2005. Điều này kích thích xuất khẩu của EU, nền kinh tế lớn nhất EU là nước Đức đã tăng 1.2% GDP trong quý II, Italia tăng 0.7% GDP trong quý III. Tây Ban Nha tăng 0.9% GDP trong 2 quý liên tục. Hy vọng cho một EU thoát khỏi tình trạng ảm đạm của nền kinh tế khi chịu ảnh hưởng của việc

tăng giá dầu, bên cạnh đó chúng ta cũng nhìn nhận một điều rằng việc giảm giá của đồng EUR liệu có khả năng diễn ra thời gian dài khi mà Mỹ đang gánh chịu hậu quả khủng khiếp của bão Katrina và Rita. Song, dù chịu ảnh hưởng thiệt hại do thiên tai gây ra là rất lớn, nhưng với khả năng phục hồi kinh tế của Mỹ và các chính sách củng cố nền kinh tế thoát khỏi tình trạng tăng trưởng chậm cải thiện cán cân thanh toán và bù đắp bội chi Ngân sách, đồng USD có khả năng sẽ tăng giá trong những tháng tới, trong tháng 09 đồng EUR đã giảm giá đáng kể so với USD khi mà cuộc bầu cử

ngành ở mức cao. Cho đến khi nào mà EU hoàn chỉnh cho một thị trường vững mạnh về kinh tế, chính trị... thì tỷ giá này sẽ có xu hướng khác hơn.

Diễn biến thị trường ngoại hối liệu sẽ tác động như thế nào đến chính sách quản lý ngoại hối của Việt Nam? Và các doanh nghiệp tham gia xuất nhập khẩu nên làm gì?

Hiện nay, tỷ giá của VND chỉ neo theo giá trị của một đồng tiền mạnh nhất định là USD, như vậy đã quá chịu ảnh hưởng của đồng tiền này trong khi khối lượng thương mại của chúng ta được thực hiện trên nhiều loại tiền khác nhau. Do đó, việc điều chỉnh tỷ giá này dựa vào một **rổ các đồng tiền mạnh** sẽ là một giải pháp cho tỷ giá của đồng Việt Nam, vấn đề đặt ra là chúng ta sử dụng rổ gồm các đồng tiền nào? Chủ yếu vẫn là USD, EUR, JPY vì khối lượng thương mại của Việt Nam sử dụng các đồng tiền này chiếm phần lớn.

Tại thị trường Việt Nam, tỷ giá EUR/VND cũng có sự tăng, giảm đáng kể:

Liên minh Châu Âu trong các năm qua được xem là đối tác thương mại lớn nhất của Việt Nam, năm 2004 với kim ngạch mậu dịch ước tính khoảng 7.5 tỷ EUR, hiện nay là một trong 5 thị trường xuất khẩu lớn nhất và là thị trường tiềm năng cho các sản phẩm công nghiệp, thực phẩm, thủy sản và vật liệu xây dựng.... (tiếp theo trang 53)

TỶ GIÁ NGÀY 01/10 HÀNG NĂM

Năm	Mua vào	Bán ra
2001	13492.83	13723.85
2002	14980.65	15237.57
2003	17987.14	18259.06
2004	19408.14	19701.54
2005	18950.71	19237.19

(Nguồn: Vietcombank)